

Bochurim Unite to greet Moshiach

קובץ לימוד

הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח

פרק יב

עם ביאורים וסיכומים

סדר ועימוד:

beishasforum@gmail.com

English translation taken from tutaltz.com

מפתח

1.....	הלכה א
7.....	הלכה ב
11.....	הלכה ג
12.....	הלכה ד
14.....	הלכה ה
25.....	מתכיפין סיומה להתחלתה

פתח דבר

בעמדנו תחת רישומו של יום הבהיר י"א ניסן – מאה ועשרים שנה אשר בו כולנו התחייבנו כאיש אחד בלב אחד לקיים את הוראות נשיא דורנו אשר הורה וסלל את הדרך לקבל פני משיח צדקנו.

בשיחת ש"פ תוריע-מצורע תנש"א הורה לנו נשיא דורנו את הדרך הישרה לזירוז הגאולה על ידי לימוד עניני משיח וגאולה, "ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו".

מיני או, צבר לימוד עניני גאולה ומשיח תנופה רבתי, ובפרט על ידי התמימים – "שעיקר ענינם הוא לימוד התורה", ומאו ההוראה על לימוד עניני גאולה ומשיח היוו ומהווים הם חוד החנית בביצוע ומילוי דבריו הק'.

שיחותיו של הרבי בעניני משיח וגאולה בנויות במדה רבה על דברי הרמב"ם בהלכות מלך המשיח בב' הפרקים שבסיום ספרו. הסיבה לכך הוא משום שהרמב"ם הוא פוסק יחיד בעניניו של משיח, אשר ירד לעומקם של הדברים והגדיר את המשמעות המרכזית של ביאת המשיח ביהדות.

במסגרת מבצע לימוד עולמי בעניני גאולה ומשיח – 'חידון גאולה ומשיח', המתקיים בימים אלו בישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש בכל רחבי תבל, מוגש בזה קובץ ראשון בסדרת הקובצים במסגרת 'חידון גאולה ומשיח', ובו:

ביאורים על הרמב"ם הל' מלך המשיח, כפי שהתבארו בתורת הנגלה והחסידות, בהדגשה על תורת נשיא דורנו בצירוף סיכומים באנגלית ובאידיש.

בטוחים אנו כי הלימוד והקאך' בתורת הגאולה, ובפרט על ידי התאחדות תלמידי הישיבות 'ויעשו כולם אגודה אחת, לעשות רצונך בלבב שלם' יהיה הפעולה האחרונה ש"תכריע את הכף" ותפעל כבר את ההתגלות משיח צדקנו, תיכף ומי"ד ממש!

מטה חידון גאולה ומשיח

פרק יב

הלכה א

אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממהגו של עולם, או יהיה שם חרוש במעשה בראשית; אלא עולם כמהגו נהג.

X

אל יעלה . . . יבטל דבר ממהגו של עולם
ווי שטימט דאס מיט תחיית המתים (און נאך שינויים)?
איך זה מתאים עם תחיית המתים (ועוד שינויים)?

לכאורה יש סתירה ברורה בדברי הרמב"ם. מצד אחד הרמב"ם אומר שלעתיד לבוא הטבע לא ישתנה אלא "עולם כמהגו נהג"¹, ו"אין בין עולם הזה לעולם הבא אלא שעבוד מלכיות בלבד"² – זאת אומרת ששיטת הרמב"ם היא, שהגאולה היא לא זמן שבה ישתנה טבע העולם אלא העולם ישאר במצבו הרגיל והטבעי, ובגאולה "רק" יפסקו כל הדברים המונעים מבני ישראל לקיים תורה ומצוות, ולמשל שבגאולה לא יהיה לנו ממלכה וטרדות מהגויים. ומצד שני, הרמב"ם קובע את תחיית המתים כאחד מעקרי האמונה, ותחיית המתים היא השינוי בטבע הכי גדול שיכול להיות ואין לך שינוי מנהגו של עולם גדול מזה. ואיך זה מסתדר עם הנ"ל ש'עולם כמהגו נהג'?

והביאור הוא, שיש שתי תקופות לעתיד לבוא³: מתחילת הגאולה עד הזמן של תחיית המתים, העולם עדיין יהיה נהג באופן טבעי, ולא יהיה שינוי במנהגי הטבע של העולם. המצב בעולם יהיה מצב של גאולה, אבל עדיין "מוגבל" בגדרי הטבע של העולם. זאת אומרת, שבתחילת זמן הגאולה עיקר החידוש יהיה שבני ישראל לא יהיו משועבדים לגויים, ובמילא, יוכלו אז לעסוק בתורה במנוחה. וגם, אז יהיה לנו את שלימות התורה והמצוות ובנין בית המקדש, וגם יהיה לנו שפע של טוב גשמי, שהעצים והשדות יתנו יותר פירות ובמהירות יותר גדולה מבזמן הגלות וכו'. אבל כל הטובות האלו הם עדיין לא שינויים בטבע העולם, אלא כל הטוב והשפע הזה הוא בגדרי הטבע, רק שהטבע הוא בטוב המקסימלי.

אבל יעודים שתוכנם הוא ענינים שהם היפך ה"טבע" – וכמו למשל היעוד שעצי הסרק

1. רמב"ם שם.

2. שם הלכה ב.

3. ראה הביאור וההכרח לזה בארוכה לקוטי שיחות חכ"ז, ע' 191 ואילך, ושם נסמנו המקורות.

4. כתובות קיא, ב.

יתנו פרות, זה לא ישתנה ועצים אלו עדיין לא יתנו פירות בתקופה זו, כיון שזה לא 'מתאים' עם הטבע של העץ.

אבל כשיקרה תחיית המתים, ש"אין לך שינוי מנהגו של עולם גדול מזה", אז יתחיל תקופה חדשה, שבה ישתנה טבע העולם. וכל הייעודים שבניאים על שינוי הטבע, כמו "אילני סרק יתנו פירות"⁵, "וגר זאב עם כבש"⁶ ועוד, יתקיימו בתקופה המתחילה עם תחיית המתים.

מסתר - Fit	קובע - Establishes	טרדות - Worries	מונעים - That disturb
במנהגי - Patterns of nature	שינוי - Change	באופן טבעי - Natural way	תקופות - Periods
עיקר - Main	זאת אומרת - This means	בגודרי - By the rules of	מוגבל - Limited
The	במהירות יותר גדולה - Faster	שהעצים - That the trees	במטחה - Peacefully
מתאים - Fit	סרק - Barren	יעודים - Prophecies	בטוב המקסימלי - maximum good

עם זיינען פאראן צוויי תקופות לע"ל – אין דער ערשטער תקופה וועלן ניט בטל ווערן קיין ענינים פון טבע, נאר טבע וועט געבן איר מאקסימום ברכות, און דאס אלץ וועט לייכטער מאכן אונזער קיום תומ"צ.

אין דער צווייטער תקופה, אנהויבנדיק פון תחזה"מ, וועלן יע בטל ווערן הגבלות פון טבע, און יעמאלט וועלן פארקומען אלע יעודים פון גאולה וועלכע זיינען קעגן טבע.

אַל יַעֲלֶה . . אֵלֶּא עוֹלָם בְּמִנְהַגּוֹ נוֹהֵג

פארוואס דערמאנט דער רמב"ם (אין ספר משנה תורה) נאר אז "עולם כמנהגו נוהג"?

למה הרמב"ם (בספר משנה תורה) מזכיר רק ש"עולם כמנהגו נוהג"?

ישנם שני טעמים, למה הרמב"ם כותב כאן רק שהגאולה תהי' ללא ביטול מנהגו של עולם:

כי הרמב"ם הוא ספר "הלכות הלכות", ולכן (א) הוא מתאר את הגאולה על פי הלכה, דיינו איך שמחוייב שיהיה מצד הגאולה, ללא קשר למצבם והנהגתם של ישראל – היינו, שהוא מתאר את הכל באופן של "לא זכר"; (ב) הוא רוצה לסיים את ספרו – ספר הלכות – בענין: שלימות כל ההלכות והמצוות. ולכן הוא מבאר את התקופה של הגאולה שמביאה שלימות זו, ובשביל זה 'מספיק' רק התקופה הראשונה, אשר בה כבר יהי' בנין בית המקדש ומלכות בית דוד וקיבוץ גליות, שזה יאפשר את קיום התורה והמצוות בשלימותה.

5. כתובות קיב, ב.

6. ישעיה יא, ו.

אבל באמת, באגרת תחיית המתים של הרמב"ם⁷, כותב על כך – שלא יהי' שינויים במנהגו של עולם, – ש"אין דברינו זה החלטי". היינו שיכול להיות שלפועל נדלג על השלב/התקופה הזו בגאולה, ומיד בהתחלה יהיה כבר שינוי מנהגו של עולם וקיום כל היעודים.

והביאור הוא: אם בני ישראל יהיה בדרגת "זכו" – אז יכול להיות שיהיו נסים ונפלאות ושינויים במנהג העולם גם בתחילת ימות המשיח; אך אם בני ישראל יהיה בדרגת "לא זכו" (ר"ל) – אז יהי' תקופה של עולם כמנהגו נוהג, ורק לאחר מכן, יהי' תקופה שני' עם נסים ונפלאות. ושוב, הרמב"ם פוסק בספר ההלכה כפי ההכרח מצד ההלכה, והוא מתאר רק את התקופה הראשונה כמבואר לעיל⁸.

**ווען וועט מען איבערגייען פון דער ערשטע תקופה צו דער צווייטע תקופה?
מתי נעבור מהתקופה הא' לתקופה הב'?**

לאחר ביאת המשיח (כבר בתקופה ראשונה) "יהיו פנויין בתורה וחכמתה", "ולא יהי' לישראל נוגש ומבטל", ויקיימו כל המצוות וכו' – הרי מוכרח שיגיעו במהרה למצב של "זכו", ואז יתחיל תקופה השנייה ותחיית המתים.⁹

Describes – מתאר	Sufficient – 5 מספיק	Ingathering – קיבוץ	Makes
possible – יאפשר	Decisive – החלטי	Skip – נדלג	The necessity – הדרוּח
Negates – שולל	Emphasis – מרגיש	Occurred – קרה	

דער רמב"ם איז א ספר הלכות, און דעריבער בריינגט ער נאר מצב העולם ווי עס דארף זיין ע"פ הלכה – עולם כמנהגו נוהג. אויך אז ער ענדיגט אפ זיין ספר הלכות מיט דער מצב העולם וואס וועט פארמעגלגכן שלימות קיום תומ"צ – דער ערשטער תקופה.

אבער באמת, אויב ס'וועט זיין 'זכו', וועט מען אריינגיין גלייך אינעם צווייטן תקופה, און אויב 'לא זכו', וועט זיין די נארמרלע סדר פון צוויי תקופות.

**מְמַנְהָגוּ שְׁל עוֹלָם . . . חֲדוּשׁ בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית
וואס איז דער אונטערשייד צווישן מנהגו של עולם און מעשה בראשית?
מה ההבדל בין "מנהגו של עולם" ל"מעשה בראשית"?**

הרמב"ם שולל כאן שתי אופנים/דרגות בשינוי העולם. ומדגיש שהעולם ישאר כמנהגו (בתקופה הראשונה) ולא יהיה שום שינוי לא 'קטן' ולא 'גדול' כדלקמן:

טבע העולם משתנה מזמן לזמן. שינוי גדול קרה בזמן חטא עץ הדעת, ולמשל, עד

7. פ"ו.
8. לקו"ש חכ"ז עמ' 204.
9. לקו"ש שם סי"ט.

חטא עץ הדעת כל העצים נתנו פירות ולא היו אילני סרק¹⁰. וכן גם הטבע שהפירות גדלו באותו יום שבו נטעו את העץ. כיום הטבע הוא שונה. יש עצי סרק ולוקח הרבה זמן ולפעמים שנים רבות עד שהפירות גדלים וראויים למאכל.

ואת זה הרמב"ם שולל כשאומר שלא יבטל דבר ממנהגו של עולם, שהעולם ישאר כפי שהטבע שלו הוא עכשיו, ולא ישוב להיות כמו בתחילת הבריאה.

ב. (לא יהי' חידוש ב) מעשה בראשית – הרמב"ם שולל כאן שינויים יותר גדולים, שינויים כאלו בטבע העולם שמעולם לא היו¹¹, כמו שחיות רעות ישביתו (- יסתלקו) מן העולם לגמרי שדבר כזה אף פעם לא הי' בסדר העולם.

Nowadays – כיום

Will be removed – ישביתו

His purpose – תפקידו

"מנהגו של עולם" באדייט זאכן וועלכע זיינען די טבע איצט, כאטש אז אמאל (פאר חטא עה"ד) איז ניט געווען אזוי, "חידוש במעשה בראשית" איז עפעס איז קיינמאל ניט געווען אין וועלט.

עוֹלָם כְּמִנְהַגּוֹ נוֹהֵג

וואס איז דעם רמב"ם'ס ראי' אז אז עס וועט נישט זיין אותות ומופתים וכו', נאר "עולם כמנהגו נוהג"?

מהי ראיית הרמב"ם שלא יהיו אותות ומופתים וכו', רק "שעולם כמנהגו נוהג"?

בפרק הקודם כשהרמב"ם כותב אודות ביאת המשיח ומתאר את מלך המשיח, אינו מזכיר אודות הניסים ומופתים שהמלך המשיח יעשה. מכיון שלדעתו, אין זה כלל מתפקידו של משיח. (אלא תפקידו של מלך המשיח הוא להביא לשלימות קיום התורה והמצוות). והנה אנו רואים שם, שלגבי זה שמשח אינו צריך לעשות אותות ומופתים, מביא הרמב"ם ראי' לדבר, רבי עקיבא וחכמי דורו האמינו שכן כוזיבא הוא משיח, "ולא שאלו ממנו אל אות ולא מופת.

אבל כאן, לגבי זה שלא יהיה שינוי בטבע העולם אינו מביא ראי' לדבריו. וצריך ביאור למה לא הוצרך הרמב"ם לראי'?

ויש לומר, שהראי' שהביא הרמב"ם בפרק הקודם אודות מלך המשיח עצמו – שאין ענינו לעשות אות ומופת, היא ראי' מספיקה גם לכאן בנוגע לימות המשיח. שכן, אם הגדר של ימות המשיח הי' ביטול מנהגו של עולם, היינו יכולים לומר, שהסימנים לדעת מיהו משיח, הוא, שמשח יחדש דברים בעולם – אות ומופת. אך היות שיש לנו הוכחה

10. רמב"ן בראשית א, יא.

11. לקו"ש הכ"ז עמ' 196.

(מרבי עקיבא) שמשיח אינו חייב לעשות אותות, מובן שביאתו אינה מביאה לביטול מנהגו של עולם¹².

הוכחה – Proof מספיקה – Sufficient

פונדעם וואס מלך המשיח דארף ניט מאכן קיין מופתים (וואס דאס האט מען שוין געלערנט אין פרק י"א איז פארשטאנדיק אז אין ימות המשיח וועלן נישט דארפן פארקומען קיין שינוים אין טבע.

וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׁעֵיהּ, "וְגַר זָאב עִם כְּבֶשֶׂת, וְנֹמֵר עִם גְּדֵי יַרְבֵּץ"¹³, מְשַׁלְּ וְחִידָה, עֲנִין הַדָּבָר – שִׁיעֵיהּ יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבֵין לְבִטּוּחַ עִם רְשָׁעֵי הָעוֹלָם, הַמְשֻׁלִּים בְּזָאב וְנֹמֵר, שֶׁנֶּאֱמַר, "זָאב עֲרֹבוֹת יִשְׂרָאֵל; נֹמֵר עֲקָדָה עַל עֲרֵוֹתָם"¹⁴. וְיַחְזִירוּ בָלֵם לְדַת הָאֱמֶת, וְלֹא יִגְלוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ, אֲלֵא יֵאָכְלוּ דְבַר הַמֶּתֶר בְּנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֲרִיָּה בְּבָקָר יֵאָכֵל תִּבְנִי"¹⁵.

וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּאֵלֵי הַדְּבָרִים הַפְּתוּגִין בְּעִנֵּין הַמְּשֻׁלִּים, מְשַׁלִּים* הֵם; וּבִימֹת הַמְּלָכִי הַמְּשֻׁלִּים יוֹדַע לְכָל לְאִיזָה דְבַר הָיָה מְשַׁלֵּל, וּמֵה עֲנִין רְמוּז בְּהֵן:

השגת הראב"ד

*אמר אברהם: והלא כתוב בתורה "והשבתי חי רעה מן הארץ".

וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בִּישְׁעֵיהּ

וואס קען מען ענטפערן צו דעם קושיא פון דעם ראב"ד אויף דעם רמב"ם – אז עס שטייט אין תורה "והשבתי חי רעה מן הארץ"?

איך אפשר לתרץ את קושיית הראב"ד על הרמב"ם – שכתוב בתורה "והשבתי חי רעה מן הארץ"?

באופן כללי יש לתרץ, שהרמב"ם סובר שכל הייעודים וההבטחות על שינוי הנהגת העולם בגאולה – הם 'רק' משלים, ולא יתקיימו כפשוטם (עכ"פ בתקופה הראשונה).

12. לקו"ש חכ"ז עמ' 199.

13. ישעיהו יא, ו.

14. ירמיהו ה, ו.

15. ישעיהו יא, ז; ישעיהו סה, כה.

אמנם, בנוגע לפסוק¹⁶ "והשבתי חי' רעה מן הארץ" באופן פרטי, אינו קשה על הרמב"ם כלל, שהבטחה זו יכולה להתקיים בפשטות בגשמיות גם בלי לשנות את הטבע, אלא על פי כללי ותנאי הטבע. פירוש, מצינו שהרמב"ן מפרש את הפסוק כך: "שלא יבואו חיות רעות בארצכם, כי בהיות השובע וריבוי הטובה, והיות הערים מלאות אדם, לא תבואנה חיות בישוב", היינו שעל פי כללי הטבע שלחיות יהיה מספיק אוכל לשובע במקומם הרגיל (ביערות), וגם הערים יהיו מלאים בבני אדם, במילא החיות רעות ימנעו מלבוא אל מקום ישוב בני אדם ולא יזיקו. היינו ששינוי זה מתאים לפי חוקי הטבע ואין כאן משהו ניסי¹⁷.

Leopard – נמר –	Lie down – ירבוך –	Securely – לבטח –	Deserts – ערבות –	Destroy
them – ישרדם –	Stalk – שקד –	Faith – לדת –	Hinted – רמח –	I will remove – והשבתי –

והשבתי חיה רעה קען מיינען אז די חיות רעות וועלן נישט קומען און
טשעפן אונז, וייל זיי וועלן געפינען אלע זייער באדערפענישן אין וואלד.

16. ר"פ בחוקותי.

17. לקו"ש חכ"ז עמ' 191.

הלכה ב

אָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לַיָּמוֹת הַמְּשִׁיחִית, אֵלֶּא שְׁעָבוֹד מַלְכֵיזוֹת בְּלִבְר. יִרְאֶה מִפְּשׁוּטֵם שְׁלֵ דְבָרֵי הַנְּבִיאִים, שְׁבַתְחַלַּת יָמוֹת הַמְּשִׁיחִית תִּהְיֶה מַלְחָמַת גּוֹג וּמָגוֹג; וְשִׁקְדָם מַלְחָמַת גּוֹג וּמָגוֹג, יַעֲמֹד נְבִיא לְיִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל וּלְהַכִּין לָבָם: שְׁנֵאמַר¹⁸ "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלַח לָכֶם, אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא". וְאִינוּ בָּא לֹא לְטִמְאָה הַטְּהוֹר, וְלֹא לְטִמְאָה הַטְּמֵא, וְלֹא לְפַסֵּל אֲנָשִׁים שֶׁהֵם בְּחֻזְקַת בְּשָׂרוֹת, וְלֹא לְהַכְשִׁיר מִי שֶׁהִחְזִיקוּ פְּסוּלִין; אֵלֶּא לְשׁוּם שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׁנֵאמַר¹⁹ "וְהָשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בְּנֵיהֶם". וַיֵּשׁ מִן הַחֲכָמִים שְׁאוּמְרִים שֶׁקָּדָם בִּיאַת הַמְּלֶכֶד הַמְּשִׁיחִית, יָבוֹא אֱלֹהֵהוּ.

לְיִשְׂרָאֵל וּלְהַכִּין לָבָם

פֶּאֶרוּאָס אֵיז עַס אַ חֶלֶק פּוֹן סֹדֵר הַגְּאוּלָּה, אַז אַ נְבִיא וּוְעַט קוֹמַעַן אֹוֹן מַעוֹרֵד זֵיין – צוֹגְרֵיטֵן דִּי אֵידֵן?

לְמָה זֶה חֶלֶק מַסְדֵּר הַגְּאוּלָּה, שְׁנֵבִיא יָבוֹא וַיַּעוֹרֵר – לְהַכִּין אֶת הַיְהוּדִים?

יש לומר שהסיבה לזה שצריכים שיעמוד נביא לישראל ולהכין לבם לקראת הגאולה כו', הוא, שכן בלי הכנה זו, הרי שינוי רוחני עצום במצבם של בני ישראל, הוא בבחינת ביטול מנהגו של עולם. וזה אינו מתאים לקו של הרמב"ם וכמובא מהלכה הקודמת, שבימות המשיח לא יבטל דבר ממנהגו של עולם²⁰.

Subjugation – לישר Nature – מנהגו

וּיְבַאֲלֵד אַז דַּעַר נְבִיא גֵיט קוֹמַעַן אֹוֹנוּ צוֹגְרֵיטֵן צו גְּאוּלָּה, הֵיִיסֵט נִישֵׁט אַ בֵּיטוּל מְנַהְגוֹ שֶׁל עוֹלָם דַּאָס וּוַאָס מִיר וּוְעֵלֵן זִיךְ בֵּיטֵן בְּרוּחְנוֹת וּוְעַן מְשִׁיחַ קוֹמַט.

וְכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים וְכִיּוֹצֵא בְהֵן – לֹא יַדַּע אָדָם הַיֵּאֵר וְהֵיוּ עַד שִׁיְהִיוּ, שְׁדָבָרִים סְתוּמִים הֵן אֲצֵל הַנְּבִיאִים. גַּם הַחֲכָמִים אֵינן לָהֶם קַבְלָה בְּדָבָרִים אֱלוֹ, אֵלֶּא לְפִי הַכְּרַע הַפְּסוּקִים; וְלִפְיֶכֶד יֵישׁ לָהֶם מַחְלָקַת בְּדָבָרִים אֱלוֹ. וְעַל כָּל פְּנִים, אֵינן

18. מלאכי ג, כג.

19. מלאכי ג, כד.

20. לקו"ש ח"ל עמ' 172.

סְדוּר הַנּוֹת דְּבָרִים אֱלוֹ וְלֹא דְקִדּוּקָן, עֵינֶךָ בְּדַת. וּלְעוֹלָם לֹא יִתְעַסֵּף אָדָם בְּדַבְרֵי הַתְּנִדּוֹת, וְלֹא יֵאָרֶיךָ בְּדַבְרֵי מִדְרָשׁוֹת הָאֱמוּנִים בְּעֵנִינִים אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן; וְלֹא יִשְׁיִמֶם עֵינֶךָ – שְׂאִינָן מְבִיאִין לֹא לְיַדֵּי אֶהְבֵּה, וְלֹא לְיַדֵּי יִרְאָה. וְכֵן לֹא יִחַשֵׁב הַקִּצְיָן; אֲמָרוּ חֲכָמִים, תַּפַּח דְּעֵתָן שְׁלֵמָה שְׁבִי תְקָצִים. אֱלֹא יִחַפֵּה וְיֵאֱמִין בְּכָלֵל הַדְּבָר, כְּמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ:

לא יחשב הקצין

דער רמב"ם האט דאך אליין געמאכט א קץ (אין אגרת תימן)?! ווי אזוי האט דער רמב"ם אזוי געקענט טאהן?

הרי הרמב"ם עצמו חישוב קץ (באגרת תימן)?! איך הרמב"ם יכל לעשות ככה?
הרמב"ם פוסק כאן, שלא יעסוק אדם בדברי קיצין וכדו', וזה על פי דברי הגמרא²¹, שימותו כל אלו שמחשיבין קיצין (- אלו שאומרים שמישיח יבוא לפני זמן זה וכדו'). והטעם שהמעשה והעונש על חשיבת קץ הוא כל כך חמור, הוא מפני שחישוב הקיצים הביא לילאוש, שהיו שאומרים, שכיון שהגיע הזמן של אותו קץ, ומשיח עדיין לא בא, שוב אין משיח בא לעולם. (וזה גורם קלקול גדול, שהרי מחוייבים לחכות לו, שנאמר אם יתמהמה חכה לו).

וקשה לפי זה, מה ההסבר לכך שמצינו שכו"כ גדולי ישראל לדורותיהם²², ובתוכם הרמב"ם עצמו²³, חישוב קיצין?!

ויש לבאר ולחלק בין סוג הקיצים ופעולתם שהגמ' אוסרת והרמב"ם מביא כאן, לבין סוג הקיצים שגדולי ישראל חישוב:

בפשטות הדברים יש לבאר²⁴ שב'תיפח עצמן של מחשבי קיצין' הכוונה (כבהמשך דברי הגמרא) "שהיו אומרים כיון שהגיע עת הקץ ולא בא שוב לא בא". וכמו שהרמב"ם מסביר (באגרת תימן) שזה מביא כישלון ותקלה לעם, כי "שמה יטעו בראותם שבאו הקיצים ולא בא", יגרום הדבר העדר האמונה בביאת המשיח, "לפיכך התפללו עליהם חכמים תיפח דעתם וישחת חשבונם".

משא"כ זה שגדולי ישראל גילו קיצים היה זה אדרבא, לשם תכלית הכי נעלה (כמו שהרמב"ם מסביר על הרס"ג בנוגע לעניין הקיצים שהוא הודיע) שמאחר שבזמנים ההם היו ישראל בשפל המצב, והיו "בעלי סברות נשחתות", לכן קיבצו ומשכו גדולי ישראל את "המון העם על דרך חשבון הקיצים" ובזה חיזקו אותם באמונתם ועוררו אצלם את

21. סנהדרין צו, ב.

22. ראה מאמרי אדמה"ז פרשיות - ח"א עמ' תיט.

23. ראה אגרת תימן להרמב"ם.

24. ראה ספר חידושים וביאורים להלכות בית הבחירה ע' קעט, לקו"ש חכ"ט ע' 16.

התקווה לגאולה, ע"י שהודיעו להם שהגאולה קרובה ממש לבוא, אע"פ שלולא זאת "התורה אסרה זה".

כלומר, בדרך כלל אסור לחשוב קץ, כי זה יכול להחליש את האמונה. אך במצב היוצא מן הכלל, כשהעם במצב ירוד ואין דרך אחרת לחזק את אמונתם רק ע"י הודעה שהגאולה עומדת לבוא יצאו גדולי ישראל ועוררו את העם לקוות לגאולה באמצעות חישובי קיצים היינו שהייתה להם מטרה הפוכה, לחזק את אמונתם וציפייתם בגאולה. וזה בבחינת "עת לעשות לה' הפרו תורתך"²⁵.

אבל ביאור יותר מתאים ונכון מבאר הרבי²⁶ שצדיקים אמיתיים רואים את ההתקדמות והעליה של בני ע"י קיום התומ"צ, ורואים איך שע"י עבודתם של בני מתקרבים ובאים למצב של "שלימות" שמובילה לקראת הגאולה, לכן הם מגלים את שנת ה"קץ" לעורר את העם להוסיף ולהתאמץ בלימוד התורה ובקיום המצוות על מנת להעפיל את הרמה הנדרשת ולהיות ראויים לכך שאכן תהיה זו שנת הגאולה. היינו שגילוי הקץ הוא לא בגלל החיסרון של בני בקיום התומ"צ אלא מצד המעלה שלהם. וגילוי הקץ הוא גם נתינת כח ע"ז שיפעלו הגאולה ע"י ההוספה שלהם בעבודת ה'.

ולפי"ז נמצא מובן שהנהגת גדולי ישראל בגילוי קיצים אינה שייכת כלל לאיסור חישוב הקץ, שהרי אין המדובר כאן בחישוב הקץ אלא בראיית הקץ²⁷.

ובזה נופלת השאלה על גדולי ישראל איך חישוב קיצים, דבכלל לא חישוב קיצים, אלא ראו קיצים. ומכיוון שה"קץ" תלויה בעבודתם של בני, לא רק שאינה מחלישה אמונתם בביאת המשיח ח"ו, אלא אדרבה, ה"ז גורם שהצפייה וההכנה שלהם יהיה הרבה יותר חזק מקודם.

חשוב לציין כאן כי כל הדיון מוסב על 'גילוי קץ' כלומר, תאריך מוגדר לבוא המשיח. אבל עצם הקביעה שתקופה מסוימת היא תקופת הגאולה, שבה יש להתאמץ במיוחד בענייני תורה ומצוות כדי להתכונן לקראת הגאולה באופן ממשי בלי שום ספק שיתאחר – על כך אין שום שאלה ושום חשש. הלוא לשם כך נתנו לנו חז"ל את סימניה של תקופת 'עקבתא דמשיחא', כדי שאכן נדע שזו התקופה שלפני הגאולה ונוכל להתכונן לקראתה כראוי.

Fit – מתאים	To the opinion – לקו –	Hidden – סתומים	Explanation – הרבע –
Happening – הית –	Faith – דת –	Explode – תפח –	Those that calculate – שלמחשבי –
That calculate – שמהשיבין –	To wait – לזכות –	Delay – יתמהמה –	Type – סוג –
block – כישלון –	Cause – יגרום –	Lack – העדר –	And destroy – וישחת –
Aroused – ועוררו –	Hope – תקוה –	Weaken – להחליש –	Through – באמצעות –
expecting – ציפיהם –	The advancement – ההתקדמות –		That brings – שמוכיחה –
			To

25. תהלים קיט כג.

26. שם.

27. והא דמצינו שאכן חשבו קיצים, היינו שעשו חשבונות מסוימים ע"פ פסוקים מסוימים וכדומה, י"ל שזה היה בגדר אסמכתא בעלמא, אבל באמת גילוי ה"קץ" שלהם לא היה מבוסס וע"פ החשבון אלא ע"פ ראייתם.

תלויה	Depends – 14	הרמה – Standard	להפעיל – To attain	להתאמץ – strengthen
ממשי – Actual	להתכונן – To prepare	דין – Discussion		

ביאור א':

דער איסור פון הישוב קיצין איז בכדי אז דאס זאל ניט ברענגען יאוש אויב משיח קומט נישט יעמולט בפועל. אבער די כוונה פון די חכמים וועלכע האבן געמאכט קיצין איז געווען פארקערט—מחזק זיין א נידעריקער דור מיט דער צפי' צו גאולה.

ביאור ב':

די צדיקים זען א צייט וואס דורך די עבודה פון אידן קען קומען די גאולה, און זיי אנטפלעקן דער עת רצון בכדי מ'זאל דאס טאקע אויסנוצן און ברענגען משיח בפועל. און דאס איז אדרבה מחזק די אידן זיי זאלן זיך פארשטארקן אין זייער עבודת ה'.

הלכה ג

בימי המלך המשיח, כשתתישב מלכותו ויתקבצו אליו כל ישראל, יתיחסו בלם על פיו ברוח הקדש שתנוח עליו, שנאמר²⁸ "וישב מצרף ומטהר וגו'".
 ובני לוי מטהר תחלה, ואומר זה מיחס בוחן וזה מיחס לוי, ודוחה את שאינן מיחסין לישראל: הרי הוא אומר²⁹ "ויאמר התרשתא להם . . עד עמד פהן, לאורים ולתמים". הנה למדת שברוח הקדש מתיחסין המחוקקין, ומודיעין המיחס.

ואינו מיחס ישראל אלא לשבטיהם, שמודיע שזה מישבת פלוני וזה מישבת פלוני. אבל אינו אומר על שהן בחוקת בשרות, זה כמזר וזה עבד – שהדין הוא שמשפחה שנממעה, נממעה:

Will be established – שתישב Their lineage will be determined – יתיחסו Refiner – מצרף
 Nechemia – הירשתא Intermingled – שנטמעה

28. מלאכי ג, ג.

29. עזרא ב, סג.

הלכה ד

לא נתאוו הנביאים והחכמים ימות המשיח – לא כְּדִי שִׁישְׁלְטוּ עַל כָּל הָעוֹלָם, וְלֹא כְּדִי שִׁיָּרְדוּ בְּגוֹיִים, וְלֹא כְּדִי שִׁיִּנְשְׂאוּ אוֹתָם הָעַמִּים, וְלֹא כְּדִי לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמַח – אֲלֵא כְּדִי שִׁיְהִיו פְּנוּיִן בַּתּוֹרָה וְחֻמְתָּהּ, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם נוֹגֵשׁ וּמְכַפֵּל, כְּדִי שִׁיִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ בְּהַלְכוֹת הַתְּשׁוּבָה:

הנביאים והחכמים

וואס קען מען לערנען פון דעם וואס די "נביאים וחכמים" האבן געווארטן אויף משיח'ן "כדי שיהיו פנויין"?

מה אפשר ללמוד מזה ש"נביאים וחכמים" חיכו למשיח כדי "שיהיו פנויין"? ישנם יהודים שחושבים שהיות שהעיקר הוא לשבת וללמוד תורה, יכולים להשאר בגלות ואינם צריכים את הגאולה (ר"ל).

המענה ע"ז: הרמב"ם פוסק שאפילו "חכמים ונביאים" אמיתיים שיודעים את התורה אינם מסתפקים בלימוד וידיעת התורה עכשיו, אלא הם מתאווים ומצפים ומייחלים לביאת המשיח, שדוקא אז יוכלו לעסוק בתורה כהוגן.³⁰

Rule – שישלטו	Exalt – שינשאו	Available – פנויין	Disturbances – נוגש
	Emphasizes – מודגש	Suffice – מסתפקים	

אפי' די גרעסטע נביאים ערווארטן פאר דעם זמן פון משיח ווייל זיי ועלן קענען לערנען אסאך בעסער, כל שכן ביי אונז.

כְּדִי שִׁיִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא

לכאורה, פארוואס זאגט דער רמב"ם אז אלע חכמים האבן געגלוסט אויף משיח'ן – אויף זוכה זיין צו עולם הבא. לכאורה איז דאס ניט 'לשמה' (נאר צוליב עולם הבא)?

לכאורה, למה הרמב"ם כותב שכל החכמים נתאוו למשיח – לזכות לחיי עולם הבא. הרי זה "לא לשמה" (רק בשביל עולם הבא)?

הרמב"ם כותב בהל' תשובה³¹, "אל יאמר אדם הריני עושה מצות התורה... כדי שאזכה

30. שיחת ש"פ וירא תשמ"ג – ע"פ רשימת השומעים בלבד.

31. הלכות תשובה רפ"י.

לחיי העולם הבא³², וכאן כותב הרמב"ם שכל הנביאים נתאוו להיות פנויים בתורה . . כדי לזכות לעולם הבא?

אלא יש לחלק מהו כוונת הרמב"ם בהלכות תשובה, וכוונת הרמב"ם לפנינו:

כוונת הרמב"ם בהלכות תשובה היא: שלא יקיים אדם מצוות בכדי לקבל פרס, כיון שעבודה כזו היא עבודה פחותה. משא"כ כוונת הרמב"ם כאן הוא, שכל הנביאים נתאוו (לא לעולם הבא בתור שכר ולא לקבל פרס, אלא) להעלי' והדביקות בהקב"ה, שיהיה בעולם הבא. שהוא (בעצם) המשך ממה שכל מה שעבדו בעולם הזה - להתקרב לה'³³.

לערנען פאר א פרס איז די נידעריקסטע וועג פון לערנען, אבער דא מיר
לערנען פאר משיח צו בריינגען אונז צו א העכערע קשר מיט'ן אויבערשטען.

פחותה - Lowly

32. ושם אומר הרמב"ם: ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים . . שהם עובדים מאהבה.

33. לקר"ש שלח תשמ"ז.

הלכה ה

וּבְאֹתוֹ הַזְּמַן, לֹא יִהְיֶה שָׁם לֹא רֶעִב וְלֹא מְלַחֵמָה וְלֹא קִנְיָאָה וְתַחֲרוּת -
שְׁהַמְזִיכָה תִּהְיֶה מְשַׁפְּעַת תְּרֻבָּה, וְכָל הַמְּעַדְנִים מְצוּיִן בְּעָפָר.

אלס א הקדמה:

בתור הקדמה:

בהלכות הקודמות מבאר הרמב"ם את השלימות של ימות המשיח ביחס לבני ישראל, שיהיו ישראל יושבין לבטח, "יעמוד נביא ליישר ישראל", "יתייחסו כולם על פיו", "כדי שיהיו פנויין בתורה". ועכשיו בהלכה זו הוא מבאר שלימות זו ביחס לכל העולם. בכל העולם לא יהי' רעב או מלחמה; בכל העולם תהי' השפעת הטובה בריבוי; וכל העולם יעסוק רק בידיעת ה' בלבד.³⁴

לֹא רֶעִב וְלֹא מְלַחֵמָה

**דאס אז לעתיד וועט נישט זיין קיין מלחמות איז לכאורה שינוי מנהגו של עולם,
איז פארוואס ברענגט דאס דער רמב"ם?
זה שלעת"ל לא יהיו מלחמות הוא לכאורה שינוי מנהגו של עולם, אז למה
הרמב"ם מביא את זה?**

ע"פ מה שלמדנו עד כאן, קשה להבין, למה כותב הרמב"ם כאן שלא יהי' רעב או מלחמה, הרי זה שינוי ממנהגו של עולם, והרי הכלל הוא, שהרמב"ם אינו מביא דברים שיקרו לעתיד שהם שינוי מנהגו של עולם?

[דהנה, למדנו לעיל³⁵, שאין הרמב"ם עוסק (בספר הלכות), בכל פרטי המאורעות שיקרו בתקופה השני' של ימות המשיח, (ואינו מתאר את כל הניסים והנפלאות שיתהוו אז (כמו שלמדנו לעיל³⁶)); אלא, הרמב"ם רק מתאר את התקופה הראשונה של ימות המשיח³⁷]. ואם כן, למה מדבר הרמב"ם כאן, בספר הלכות (בההלכה האחרונה של ספרו), אודות מצב של שינוי במנהגו של עולם - שלא יהי' מלחמה?

והביאור הוא, אף שבכללות אין הרמב"ם מדבר אודות שינוי במנהגו של עולם, מ"מ, בהלכה האחרונה בהרמב"ם, מוסיף הרמב"ם (ברמו ובקיצור), דרגה נעלה יותר של

34. שיחת ש"פ לך תנשי"א.

35. פרק י"ב, ריש הל' א'; קטע המתחיל "אל יעלה . . . אלא עולם כמנהגו נוהג". מיוסד על לקו"ש חכ"ז ע'

204.

36. שם; קטע המתחיל "ואל יעלה . . . יבטל דבר ממנהגו של עולם". מיוסד על לקו"ש חכ"ז ע' 196.

37. והסיבה לזה הוא (כנ"ל), מפני שתפקיד הרמב"ם הוא לפסוק "הלכות הלכות", ועל כן (א) הרמב"ם מתאר את הגאולה על פי הלכה, דהיינו איך שמוייב שיהיה מצד הגאולה, (ולא מה שיתוסף מצד עבודת בני ישראל (וכו'); וגם (ב) הרמב"ם מבאר את התקופה שמביא את שלימות ההלכה, והיינו רק התקופה הראשונה אשר בה כבר יהי' בנין בית המקדש ומלכות בית דוד וקיבוץ גליות, שזה יתאפשר חזרת קיום התורה והמצוות בשלימותה

שלימות בקיום התורה והמצוות. והיא, אחרי שיהי' אפשר לקיים את כל התורה והמצוות מצד גדר המצוות (יהי' ביהמ"ק ומלך וכו'), יתוסף שינוי במציאות העולם, שמצד העולם עצמו יהי' הטוב מושפעת הרבה, ולא יהיו בו ענינים בלתי רצויים (רעב ומלחמה). שזה יתוסף ביכולתנו להיות פנויים בתורה ובמצוות, ולעסוק ב"דעה את הוי"י".

נמצא שזה שהרמב"ם אומר שלא יהי' רעב ומלחמה - היא אכן שינוי במנהגו של עולם, אך הסיבה למה כותבו הרמב"ם היא, מפני שכל גדרו של משיח והגאולה היא שלימות קיום התורה והמצוות, וכאן כותב הרמב"ם דרגה נעלה יותר בשלימות קיום התורה והמצוות (ע"י ביטול רעב ומלחמה)³⁸.

דער רמבם איז מבאר אז משיח וועט פועל זיין די שלימות
פון תורה ומצות, דערפאר איז ער מרמוז צו עטליכע שינויים
וואס וועט פארלייבטערן די קיום פון תורה און מצות,

Jealousy – קנאה – שיקרו – occur	Competition – תחרות – עוסק – Deal with	Flow – משפעת – ממאורעות – Occurrences – שיתרו – will happen	Delights – מעדנים – מתאר – Describe	That will That
---------------------------------	--	---	-------------------------------------	----------------

וְלֹא מִלְחָמָה וְלֹא קְנָאָה וְתַחְרוּת

וועגן וועלכע סוג מלחמות רעדט דער רמב"ם, אז עס וועט נישט זיין? און צוליב וואס קומען אט די סארט מלחמות?

בנוגע לאיזה סוג מלחמות הרמב"ם מדבר, שלא יקרו? ומה גורם מלחמות כאלו? כשהרמב"ם אומר שלא יהי' "מלחמה וקנאה ותחרות", כוונתו הוא: לכל סוג של מלחמה וכו'. לא רק מלחמה גשמית (כפשוטו), אלא גם מלחמה רוחנית, כגון "מלחמתה של תורה", וכן קנאה ותחרות דקדושה, (שהוא בחינת "כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חברו"³⁹) - כל זה לא יהיו לעתיד לבא.

והסיבה למה לא יהי' מלחמה רוחנית וכו', הוא, שכן המושגים של מלחמה, קנאה ותחרות (אפילו בעניני קדושה) שייכים רק כשהאדם מרגיש את עצמו כמציאות, אבל כאשר מציאותו של האדם נעשית בטל לאלקות, אין מקום לשום קנאה ותחרות בין א' לשני⁴⁰. (ועדיין צ"ע)⁴¹.

38. שיחת ש"פ לך תנש"א.

39. ב"ב עה, ב.

40. וכמו שיתבאר לקמן בקטע המתחיל "כמים לים מכסים": שכמו שמה שבתוך הים הוא בטל וטפל אל הים, ושוורש חיותם הוא מהים; כמו כן לעתיד לבא, כולם יהיו (במצב של מים לגבי הים -) בטל במציאות וטפל בתכלית לגבי מקורם ושוורשם.

ובכן מובן לגבי נדר"ד, שלא יהיו מלחמה וכו' שהם מפני מציאותו של האדם.

41. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 146, עמ' 299.

מושגים – The concepts נבוה – Burned סוג – Type

אין יענע צייט וועט נישט זיין אפי' "מלחמות של תורה",
ווייל אלעמען וועט זיין בטל צו אלוקות.

וְלֹא קִנְיָהּ וְתַחְרוּתָהּ

וואס איז פונקטלעך די אונטערשייד?

מה בדיוק ההבדל?

"קנאה" היא הרגש שבלב, המביא לידי "תחרות" בפועל⁴².

וּבְאוֹתוֹ הַיָּמִין . . . לֹא רָעַב וְלֹא מִלְחָמָה

**פארוואס זאגט נישט דער רמב"ם אז עס וועט ניט זיין קיין קראנקהייטן ווען
משיח וועט קומען?**

למה הרמב"ם לא מביא את זה שלא יהיו מחלות כשמשיח יבוא?

בהלכות תשובה⁴³ כותב הרמב"ם, שבשכר העסק בתורה "יסיר ממנו כל הדברים
המונעים אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן". ואילו לפנינו, כותב
הרמב"ם שלא יהי' רעב ולא יהי' מלחמה, אך משמיט זה שלא יהי' חולי וכיו"ב.

וי"ל ההסבר בזה, שבהלכות תשובה מדובר אודות זמן לפני ימות המשיח, שאז אין
כללות העולם בשלימות, ויש מקום ל"חולי", ולכן יש צורך בכך שהקב"ה "יסיר ממנו . .
חולי".

ואילו לפנינו, הרמב"ם מדבר אודות מצב, שמצד הנהגת בני אדם בתקופה ההיא
(במשך זמן הגאולה) – לא יתאפשר נתינת מקום לשום חולי מלכתחילה. דהרי בימות
המשיח כולם יקיימו את ציווי המצוות בשלימות, היינו כל הלכות התורה כפי רצון
הקב"ה. כולל מה שהרמב"ם כותב בהלכות דעות⁴⁴ בענין סדר הנהגת האדם. שהרמב"ם
מסיים שם⁴⁵: "כל המנהיג עצמו בדרכים אלו שהורינו – אני ערב לו שאינו בא לידי חולי
כל ימיו". ולפי זה, ברור שכולם ילכו בדרכי והוראות התורה, וכולם ינהיגו את עצמם כפי
שהרמב"ם כותב (בהלי' דעות), ושוב אין מקום מלכתחילה ל"חולי"⁴⁶.

Jealousy causes competition – קנאה מביא לידי תחרות Leaves out – משמיט It will be
possible – יתאפשר I instructed – הורינו Guarantor – ערב Without them – בלעדם
Healing – בריא Necessary – מוכרח

42. לקו"ש חכ"ז עמ' 237.

43. פ"ט ה"א.

44. פ"ד.

45. ה"כ.

46. הדרן על הרמב"ם תשל"ה.

ווען א איד איז שומר די גאנצע תורה ווערט ער נישט קראנק,
דערפאר אין משיח'ס צייטן וועל אלעמען ווילן מקיים זיין גאנץ תומ"צ,
און דערפאר וועט נישט זיין קיין קראנקייט צו אוועקנעמען.

**הַטוֹבָה תְּהִיָּה מוֹשְׁפַעַת הַרְבֵּה, וְכָל הַמַּעֲדָנִים מְצוּיִין כְּעֶפֶר
פֶּאֶרְוֹאס דֶּעֶר רַמְבַּ"ם מוֹסִיף זַיִן "וְכָל הַמַּעֲדָנִים מְצוּיִין כְּעֶפֶר" אוֹיף
"הַטוֹבָה תְּהִי מוֹשְׁפַעַת הַרְבֵּה"? און פֶּאֶרְוֹאס פֶּאֶרְגַּלֵּיכְט דֶּעֶר רַמְבַּ"ם דִּי
מַעֲדָנִים צו עֶפֶר דּוּקָא?
לְמָה הַרְמַבַּ"ם כָּתַב בְּנוֹסֶף לְ"הַטוֹבָה תְּהִי מוֹשְׁפַעַת הַרְבֵּה", גַּם "וְכָל הַמַּעֲדָנִים
מְצוּיִין כְּעֶפֶר"? וְלָמָּה מַדְמָה הַרְמַבַּ"ם "הַמַּעֲדָנִים" דּוּקָא לְ"עֶפֶר"?
יש שני פירושים ב"מעדנים כעפר":**

א) הפירוש הפשוט: המעדנים יהיו מצויין לרוב, כמו עפר הארץ שהוא מצוי לרוב.
ועפ"ז, ההוספה של "מעדנים מצויין כעפר" על "הטובה תהי' מושפעת הרבה" היא:
לאחרי שהרמב"ם כותב שה"טובה תהי' מושפעת הרבה", עדיין אינו מוכרח שהדברים
טובים יהיו טובים בגלוי, דהלשון "טובה", שייך לומר גם על דברים כאלו שאין אדם רואה
את הטוב שבו.

לכן מוסיף הרמב"ם "וכל המעדנים מצויין כעפר", כי מעדנים הם דברים שאדם מייקר
ומרגיש בהם הנאה ותענוג. שמזה מוכרח שהטובה יהיה טוב הנראה והנגלה.

והסיבה שהטובה צריכה להיות בגלוי דוקא (ולא רק טוב מוסתר) הוא: השפעת הטובה
לע"ל צריכה לפעול שלא יהי' מלחמה וקנאה ותחרות, ובמילא מובן שהטובה צריכה
להיות טוב נראה ונגלה, שהרי אם האדם אינו מכיר בהטוב שלו, הרי גם כשנשפע לו רב
טוב, עלול הוא לבוא לקנאה ותחרות, כיון שמדמה שיש לחברו יותר טוב ממנו.

ב) יש לבאר באופן אחר ובעומק יותר, דיוק הלשון "מצויין כעפר" (ולא "מצויין הרבה"
וכיו"ב) רומז לענין נוסף: חשיבותם של מעדנים גשמיים לעתיד לבוא יהיו כעפר, שאינו
ראוי לאכילה.

במלים אחרות: הצורך במעדנים הוא רק מפני שבלעדם לא יהי' הגוף בריא ושלם
(לעבודת ה') בתכלית, אבל מצד עצמם הם חשובים כעפר בעלמא.

ועפ"ז מבואר היטב למה דוקא "מעדנים כעפר" פועל שלא יהי' קנאה ותחרות:
למעדנים לא תהי' שום חשיבות ויוקר (אלא הם יהיו כעפר), והרי לא שייך קנאה
ותחרות לגבי דברים פשוטי ערך ושקל למצוא⁴⁷.

47. הדרן על הרמב"ם תשל"ה.

Appreciates – מייקר	Feels – מרגיש	Cause – לגרום	Importance – חשיבות
Simple – פשוטי הערך		Available – שקל למצוא	

די מעדנים וועלן האבן די זעלבע חשיבות פון עפר.
 וויבאלד אז אלע מעדנים וועלן זיין "כעפר" ממילא קיינער וועט קריגן איבער זיי.
 אמאל זעט מען נישט די "גוט" וואס פאראן אין גוטע זאכן, דערפאר איז
 מדגיש דער רמב"ם אז זיי וועלן זיין "מעדנים", וואס דאס איז גוט בגלוי.

וְלֹא יִהְיֶה עִסֶּק כָּל הָעוֹלָם, אֲלֵא לְדַעַת אֶת ה' בְּלִבָּר.

ז

וְלֹא יִהְיֶה עִסֶּק כָּל הָעוֹלָם, אֲלֵא לְדַעַת אֶת ה' בְּלִבָּר
 אין די עטליכע ווערטער, דייעטעט אן דער רמב"ם עטליכע ענינים:
 א. ווער וועט לערנען די תורה. (ווער). ב. ווי אזוי גייען מיר ליגן אין די לערנען,
 (אין וועלכען אופן גייען מיר לערנען). (ווי אזוי). ג. וואס גייען מיר לערנען,
 (וועלכע סארט ענינים אין תורה גייען מיר לערנען). (וואס). און צוליב דעם
 אלעם (ווי די לערנען גייט זיין) – וועט זיין א 'פועל יוצא'.
 במילים האלו, מדגיש הרמב"ם כמה ענינים:
 א. מי ילמד את התורה. ב. איך נהי' עסוקים בלימוד, (באיזה אופן נלמד). ג. מה
 נלמד, (איזה סוג ענינים נלמד). וכתוצאה מזה (מאיך שהלימוד יהי') יהי' לזה
 "פועל יוצא".

אונזערע שייכות מיטן אויבעשטער איז תלוי אויף אונזער
 אהבת ישראל, דערפאר אין דעם זמן פון "לא יהי' שם קנאה
 .. " צווישן אידן ממילא וועט זיין "לדעת את ה'".

כָּל הָעוֹלָם

א. ווער וועט לערנען די תורה. (ווער)

צי דען וועלן גויים לערנען און פארשטייען תורה און גיטלעכקייט פונקט ווי די אידן?

א. מי ילמוד את התורה. (מי).

האם הגויים ילמדו ויבנו את התורה ואלוקות כמו היהודים?

הכוונה בזה שכותב הרמב"ם: "ולא יהי עסק" כל העולם. ", הוא, גם לכל העמים, שגם הם ילמדו את התורה ויהי אצלם דעה באלקות וכו'. והרמב"ם לומד את זה מהפסוק שמביא לקמן: "כי מלאה הארץ דעה את ה'". אלא שישאל יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים סתומים, שאצלם יהי זה בעילוי שבאין ערוך לכל העולם⁴⁸.

לימוד התורה של אומות העולם קאי על לימוד שבע מצות שלהם, דעל לימוד זה אמרו חז"ל⁴⁹: "אפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול". (אבל אין זה כמעלת לימוד התורה של ישראל, שהרי לימוד התורה של ישראל הוא למעלה מכהונה)⁵⁰.

אפי' די גוים וועלן לערנען תורה, אבער די אידן וועלן עס פארשטייען עס באין ערוך.

עֶסֶק כָּל הָעוֹלָם

ב. ווי אזוי גייען מיר ליגן אין די לערנען, (אין וועלכען אופן גייען מיר לערנען). (ווי אזוי).

וואס פונקט ליגט אין דער ווארט "עסק"?

ב. איך הני' מונחים בלימוד, (באיזה אופן נלמד).

מה בדיוק מונח במילה "עסק"?

הבעל עסק מונח בעסקו במשך כל היום כולו, וגם בשעה שנח מהעסק, (ואף גם בשעה שישן), אין הוא מפסיק מלעסוק בעסקיו, אלא כל זה הוא רק כדי לאזור כח שיוכל לתמסר לעסקו בתוספת מרץ, וגם בעת השינה חולם הוא אודות עסקו. כמו"כ לימוד התורה דלעתיד יהי' באופן כזה⁵¹.

אזוי ווי א בעל עסק טראכט (און חלומ'ט) א גאנצע טאג וועגן זיין געשעפט, אזוי וועלן מיר זיין מיט די תורה.

48. סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 626.

49. סנהדרין נט, א.

50. לקו"ש חכ"ז ע' 246 ואילך.

51. שיחת ליל שמחת תורה תשמ"ה - ע"פ רשימת השומעים בלבד.

וְלֹא יִהְיֶה עִסַּק כָּל הָעוֹלָם, אֱלֹא . .

צי דען וועט מען טאן אביסל מלאכה, אדער ממש נאר לימוד התורה?

האם נעבוד קצת, או ממש רק ללמוד תורה?

מלשון הרמב"ם – "לא יהי עסק כל העולם אלא גו", משמע, שלא יהי שום עסק אחר לע"ל. אף גם עסק כזה שבזמן הזה חייבים בו על פי תורה.

אמנם יש להבין מה שפוסק הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה⁵² שגם מי שתורתו אומנתו צריך לעשות מלאכה "בכל יום מעט כדי חייו"!

ויש לומר שאפי' ענין זה של מלאכה לא יהי שייך לעתיד לבוא, מפני שבימות המשיח, שאז תהי' הטובה מושפעת הרבה, לא יהי' כל צורך אפילו בעסק מועט זה. וזהו שהרמב"ם מסיים "כי מלאה הארץ דעה את ה'", היינו שלא יהי' מקום לאיזה עסק וענין אחר חוץ מדיעת ה'⁵³.

Occupation – עסק	Connected – קשורה	Dependent – תלוי	Businessman – בעל עסק
Gather strength – אזור כח	Devoted – להתמסר	מרץ – מרץ	Occupation – אומנתו

וויבאלד או ס'וועט זיין "טובה מושפעת הרבה"
וועלן מיר ניט דארף'ן טאן קיין עבודה.

לְדַעַת אֶת ה'

ג. וואס גייען מיר לערנען, (וועלכע ענינים אין תורה גייען מיר לערנען). (וואס). פארוואס נוצט דער רמב"ם דעם לשון את הוי' דוקא ("אלא לדעת את הוי' . . כי מלאה הארץ דעה את הוי'"), [און באגנוגענט זיך נישט מיט זאגן 'וישיגו דעת בוראם' אדער 'יהיו פנויים בתורה' וכיו"ב (ווי דער רמב"ם שרייבט אין אנדערע ערטער)]?

ג. מה נלמד, (איזה סוג ענינים נלמד).

למה הרמב"ם משתמש בלשון "את הוי' דוקא" ("אלא לדעת את הוי' . . כי מלאה הארץ דעה את הוי'"), [ולא מסתפק במילים "וישיגו דעת בוראם" או " יהיו פנויים בתורה" וכיו"ב (כמו שהרמב"ם כותב במקומות אחרים)]?

הגאולה העתידה אינה גאולה גשמית בלבד, ואף לא גאולה רוחנית סתם, (היינו גאולה מן היצר הרע וכיו"ב); אלא (המעלה של גאולה העתידה היא) גילוי שם הוי'. היינו גילוי עצמותו של הקב"ה כפי שהוא למעלה מגדרי העולם. גילוי עצום זה מעלה את האדם

52. פ"ג ה"ט.

53. לקו"ש הכ"ז עמ' 238.

לדרגה גבוהה כ"כ, עד שגם האדם נתעלה מעל כל מיצר וגבול, כולל "מצרים" דקדושה, והאדם מתבטל ממציאיותו לגמרי.

[ועילוי זה - גילוי שם הוי', וביטול המציאות - הוא מעלה גם למי שכבר מסור לעבודת השם, וכבר גבר על יצרו; דהרי כל זמן שעדיין אינו מאיר לו גילוי שם הוי', (שהוא גילוי שלמעלה מהטבע), עדיין לא יצא מכל ה"מצרים", ולכלל גאולה לא הגיע!]

לכן מדגיג הרמב"ם "לדעת את הוי'" (וכן בהמשך "דעה את הוי'"), היינו שאז תהי' ידיעה בשם הוי', הפועלת ביטול מוחלט בהאדם. [וזהו⁵⁴ מה שנאמר "כמים לים מכסים", פירוש שלא תיראה מציאות האדם והארץ כלל, כי כולה תהי' בטילה במציאות, בעוצם הגילוי הנ"ל - גילוי שם הוי']⁵⁵.

והנה, ע"פ המבואר לעיל - שיהי' ידיעה (וגילוי) בשם הוי' - נמצא, שישנו פסק דין ברור של הרמב"ם, שלעתיד לבא, כל אחד מבני ישראל יהיו חסידי חב"ד, דהרי ענינו של חסידות חב"ד הוא ידיעת והשגת "דעת בוראם" (עד להדרגות הכי נעלות שבאלקות, ועד ידיעת והשגת שם הוי', - גילוי שלמעלה מהטבע כו'), באופן דחכמה בינה ודעת, (ועד לאופן ד"יתפרנסון"), דהרי פסק הרמב"ם בנוגע לכל ישראל ש"לא יהי' עסק . . לדעת את הוי'"⁵⁶.

עצום - Intense	מִצֵּר - Limit	גבר - Overpowered	מוחלט - Total	Nourishment
		יתפרנסון - [through understanding]		

דער רמב"ם נוצט דער לשון את הוי' צו מבאר זיין אז ס'וועט זיין א גילוי פון שם הוי' אין א אופן וואס "חסידות חב"ד" קענען פארשטייען, אויך די וואס זיינען חסידות חב"ד.

צידען איז דער שינוי אין די דרגא פון לימוד התורה לעתיד ניט גערעכנט ווי א שינוי בטבע העולם?

האם השינוי בדרגה של לימוד התורה לעתיד אינו נחשב שינוי בטבע העולם?
 בנוגע לימות המשיח - פוסק הרמב"ם: "אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד". ולכאורה, תמוה ביותר: מכיון שב"אותו הזמן . . לא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" עד ש"שיגו דעת בוראם"; ולכאורה זהו שינוי גדול עד מאד, - כאשר נפסיק את כל העסק בעיני העולם (מסחר וכיו"ב), ובמקום זה, נעסוק רק ב"לדעת את ה' בלבד", וא"כ, כיצד אומר הרמב"ם ש"אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד"?!]

54. הבא לקמן - ראה לק' קטע המתחיל "מלאה הארץ .. כמים לים מכסים" וש"נ.

55. לקו"ש חל"א עמ' 23.

56. שיחת מוצאי זאת הנוכה תשמ"ו.

אלא צריך לומר, שענין זה ("שיגו דעת בוראם") לא יהי' באופן של דילוג מן הקצה אל הקצה, כי אם, באופן שיתרגלו ותכוננו לכך בדרכי הטבע - והיינו ע"י שכבר בהזמן שלפני ימות המשיח, יהי' הענין שהשגת דעת בוראם ע"י לימוד תורת החסידות. שענינו של תורת החסידות הוא "לדעת את הוי"!"

ותירה מזו, באופן של הבנה והשגה דוקא, עד כדי כך, ששייך לומר שבענין זה אין שינוי בין עוה"ז לימות המשיח, שלכן, "אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד"⁵⁷!!

שינוי - Change	נפסיק - Cease	מסחר - Business	ישיגו - Comprehend
דילוג - Skipping	קצה - Extreme	שיתרגלו - Accustom	תכוננו - Prepare

יעמאלט די לערנען וועט זיין אין א אופן פון פארשטייען געטליכקייט, אבער וויבאלד אז ס'קען נישט זיין קיין אונטערשייד צווישן עוה"ז און ימות המשיח, ווייל דורך לערנען חסידות עס מאכט אונז גרייט צו משיח'ס דרך צו לערנען.

וּלְפִיכֶן יִהְיוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וְיִוְדְעוּ דְבָרִים תְּפִתּוּמִים הָעֲמוּקִים; וְיִשְׁיִגוּ דַעַת בּוֹרְאֵם כְּפִי כּוֹחַ הָאָדָם, שְׁנֶאמַר⁵⁸ "כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דַּעַת אֶת ה', כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים":

יִהְיוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וְיִוְדְעוּ דְבָרִים תְּפִתּוּמִים הָעֲמוּקִים
נאך א זאך וועגן די חכמה וואס וועט צוקומען לע"ל:
עוד נקודה בנוגע לחכמה שיתווסף לעת"ל:

יש לומר, שזה - שיהיו יודעים דברים הסתומים - כולל גם שכל החכמות הגדולות יחזרו לחכמי ישראל, ולא יצטרכו עוד לחכמי האומות וספריהם. (וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות קידוש החודש⁵⁹: שבימי הנביאים חיברו חכמי ישראל ספרים בחכמות התקופות והמזלות, אלא שלא הגיע לידינו). ולע"ל, כל החכמות האלו - נלמוד ונדע אותם מן התורה. ולא נצטרך להסתכל עוד בספרי וחכמות האומות, כי הרי כל החכמות יהיו נמצאים בספרי וחכמת התורה.

57. שיחת מוצאי זאת חנוכה תשמ"ו.

58. ישעיהו יא, ט.

59. ספ"ז.

[ועל דרך ידיעת זמן עיבורו של נחש - נלמד את זה מן הכתוב (כמו שמצאנו בגמרא⁶⁰) וכיו"ב]⁶¹.

מולות - Astronomy תקופות - Cycles of seasons עמוקים - Deep

אפי' נאטרילכע חכמות וועלן קומען פון תורה.

וְיִשְׁגּוּ דַעַת בּוֹרְאֵם

דער דיוק אינעם ווארט "ישיגו":

דיוק במילה "ישיגו":

הלשון "השגה" מדויקת, ומורה על דבר שהוא קרוב מאוד אל האדם, כמו דבר שהוא בהשג יד של האדם, שתופס ומקיף אותו בידו כו'.

- וכמו"כ יהי' דעת בוראם בידיעה ברורה וקרובה כ"כ, שיהי' כאילו אפשר לתפסה בידים⁶².

פינה - Corner ברורה - Clear מקיף - Surrounds תופס - He holds השג - Grasp פנויה - Empty

תורה וועט זיין אזוי אמת אז דו וועסט עס קענען האלטן אין די האנט.

מְלֵאָה הָאָרֶץ . . בְּמַיִם לַיָּם מְכֻסִּים

וואס גיט דער רמב"ם צו, מיט זאגן "כמים לים מכסים" (נאך דעם ווי ער האט שוין אנגעהויבן דער פסוק - "מלאה הארץ")? און וואס איז די פארגלייך צווישן 'מים לים מכסים' און תורה דלע"ל?

מה מוסיף הרמב"ם עם המילים "כמים לים מכסים" (אחרי שהביא תחילת הפסוק - "מלאה הארץ")? ומה הדמיון בין 'מים לים מכסים' ותורה לעת"ל?

בזה שהרמב"ם אומר: "כי מלאה הארץ דעה את הוי", היינו למדים - שכל הארץ יהי' מלא בדעה, ולא יהי' פינה פנויה מה'דיעה' הזו. אך מ"מ עדיין אינו מוכרח מחלק זה של הפסוק, שמציאות העולם יהי' כולו בטל וטפל לידיעת ה' וכיו"ב, אלא העולם ישאר כמציאות לעצמה, (והמציאות של העולם יהי' מלא בדיעה את הוי'). ולכן יהי' עדיין אפשרות לדברים בלתי רצויים - עכ"פ מצד מציאות העולם עצמה;

60. בכורות דף ה, ע"א.

61. לקו"ש ח"ל עמ' 197.

62. שיחת עשרה בטבת תשמ"ט - ע"פ רשימת השומעים בלבד.

ולכן צריך הרמב"ם להוסיף את סיום הפסוק: "כמים לים מכסים": ומדמה ידיעת הוי' לע"ל – לכיסוי המים על הים;

ברואי הים נבראו מן המים, וכל חיותם הוא מהמים; ולכן, כל מה שבתוך הים הוא בטל בתכלית למי הים, ואמיתית כל מציאותם של מה שתוך הים היא מים⁶³.

וכן הוא גם בהנמשל: האדם יהי' בטל וטפל למציאות התורה והדיעה בהוי', ועד שכל מציאותו יהי' מוקף ומאוחד עם התורה, עד שיהי' כל כולו מאוחד במציאות של תורה; כמו שמציאות ברואי הים, שהם מציאות אחד ובטל אל מי הים. ולכן מוסיף הרמב"ם את דוגמת המים והים⁶⁴.

[ובעומק יותר י"ל, הרמב"ם מדמה את ה"דיעה את הוי'" שיהי' לע"ל, למים שמכסים על הים; דהרי כל מה שבים אינו אלא מוקף בשורש חייו, ובכך מבוטל ומאוחד עם מקורו. נמצא, שכיסוי מי הים על הברואים שבתוכו, אינו הסתר על כל מה שבתוך הים, אלא להיפך, מי הים הוא גילוי כל מה שיש בתוך הים, ויתירה, שהים הוא גילוי עצמותו ומקור חייו של כל מה שבתוכו.

כמו"כ, העובדה שלעתיד לבא יהי' העולם מלא ומכוסה ב"דעה את ה'" – אינה ביטול העולם (או אפי' ציור העולם כפי שהוא עתה); אלא אדרבה – אז תתגלה מציאותו האמיתית של העולם. היינו, שתתגלה איך שמציאות האמיתית של העולם היא (לא צורתה הנראית והמוחשית, אלא) מקור חיותו ונפשו, שמקור חיותו הוא מציאות חדא עם מציאות התורה ומציאותו ית' של הקב"ה⁶⁵.

צורתה – Its form מאוחד – Become one ברואי – Creatures מדמה – Compares
חדא – One מוחשית – Tangible

פונקט אזוי ווי דער ים איז מכסה איבער דעם פיש און גיבט איר חיות, אזוי אויך וועט די תורה גיבן אונז חיות.

63. ראה מש' מקוואות פ"ו מ"ז, ה. שלכן יש אומרים, שכל מה שבא מהמים (כמו הטובל כשהוא לבוש בבדג שעשוי מעור דגים) – אינו חוצץ בפני המים לענין טבילה.
64. סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 150.
65. לקו"ש חכ"ז עמ' 241.

הלכות מלך המשיח – הלכות יסודי התורה

מתכנין סיומה להתחלתה

.. וַיִּשְׁיגוּ דַעַת בּוֹרְאֵם כְּפִי כּוֹחַ הָאָדָם, שְׁנַאֲמַר "כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה', כְּפִים לַיָּם מְכַסִּים".

הלכות יסודי התורה, פרק א, הל' א:

יְסוּד הַיְסוּדוֹת וְעִמּוּד הַחֲכָמוֹת, לִידַע שְׁיֵישׁ שָׁם מְצוּי רֵאשׁוֹן. וְהוּא מְמַצֵּיא כָּל הַנְּמַצָּאוֹ; וְכָל הַנְּמַצָּאוֹיִם מִן שָׁמַיִם וְאָרֶץ וּמֵה בִּינֵיהֶם, לֹא נִמְצְאוּ אֱלֹא מֵאֲמַתַּת הַמְּצָאוֹ ..

כְּפִים לַיָּם מְכַסִּים – יְסוּד הַיְסוּדוֹת ..

לויט דעם וואס מיר האבן פריער געלערנט, (אז די גאנצע וועלט גייט זיין בטל במציאות – "כמים לים מכסים") ווי אזוי קענען גויים דערגרייכן אזא דרגה, פון בטל במציאות?

לפי הנ"ל (שכל העולם יהי בטל במציאות - "כמים לים מכסים") איך גויים גיעו לדרגה כזאת, של ביטול במציאות?

בחזתם ספרו מדגיש הרמב"ם "לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את הוי' בלבד" באופן ד"כמים לים מכסים", היינו שזה נעשה כל מציאותו של "כל העולם" (לא רק של בני ישראל).

נשאלת השאלה: בשלמא בני ישראל, עם קרוב, שניתנה להם נשמה קדושה, שהיא חלק אלוך ממעל ממש, מובן שכל מציאותם היא "דעה את הוי'"; אבל איך יתכן לומר כן בנוגע ל"כל העולם"?

התשובה על כך מצוי בהתחלת ספר היד: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו". והרמב"ם מדייק בלשונו: "ממציא כל נמצא" (ולא "המציא", לשון עבר) שפירושו הוא ש"ממציא" גם בהווה, בכל רגע ורגע, כל נמצא. שלכן, אמיתית המציאות של כל נברא הוא רק "כוח הפועל בנפעל", המהווה ומחי' אותו תמיד.

לעתיד לבוא יתגלה איך ש"כל הנמצאים משמים וארץ כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו", ובמילא לא תהי' נראית גשמיות הארץ (כולל כל באי העולם) כפי שהיא מציאות

לעצמה – נפרדת מה' כו', אלא כחלק שכלול בשרשו וחיותו⁶⁶ והוא – "דעה את הוי",
 "אמיתת המצאו"⁶⁷.

Existence – מצוי	Causes to exist – ממציא	In the end – בחו"מ	Is found – מצויה
Present tense – הוה	The cause [constantly] powering the effect		כוח הפועל בנפעל

דעם רמב"ם באווראנט אין דער אנהויב פון זיין ספר אז אלץ איז באשאפן פון ה',
 און ווען משיח וועט קומען וועלן מיר עס זען.
 אפי' נאך די שלימות פון ידיעת הוי' הויבן מיר אן פון דאס
 ניי צו וויזען אז מ'קען אלעמאל לערנען מער.

66. ראה לעיל קטע המתחיל "כמים לים מכסים" – וש"נ בארוכה.

67. לקו"ש חכ"ז ע' 247.

לע"נ
הרה"ג הרה"ח
ר' ישעי' זוסיא
בן ר' אברהם דוד ע"ה
ווילהעלם

לזכות
רפואה שלמה
לאלישבע בת מרים
לאריכות ימים ושנים טובות

